

Estlink 3 Rehemäe-Aulepa maismaaosa REP juhtrühma tagasiside lähteseisukohtadele ja KSH programmile

Ettepaneku tegija	Kuupäev	Tagasiside	Märkustega arvestamine
Maa- ja Ruumiamet	12.01.2026	<p>Oleme edastatud dokumendid ja Teie kirja läbi vaadanud. Põhimõtteliselt oleme maaparandusosa käsitlusega nõus, kuid peame oluliseks, et joonistele oleks lisatud ka eesvoolude asukohad. Eesvoolud moodustavad koos võrgualaga tervikliku maaparandussüsteemi ning neid tuleks käsitleda ühtse süsteemina.</p> <p>Juhime tähelepanu, et edasised kooskõlastused tuleb läbi viia kooskõlas maaparandusseaduse nõuetega.</p>	Märkusega arvestatakse. Kaardirakendust ja KSH programmis olevat joonist täiendatakse vastavalt.
	27.01.2026	<p><i>Suuline tagasiside:</i> Planeeringute koostamisel on küll arvestatud üldplaneeringutega, kuid kaardirakendustest ei tule välja kehtivate detailplaneeringute info – ka nendega tuleb arvestada</p>	Märkusega arvestatakse. Kehtivas detailplaneeringud on kaardirakendusse lisatud ja neid käsitletakse planeeringu koostamisel.
Regionaal- ja Põllumajandus-ministeerium	20.01.2026	<p>1. Estlink 3 Rehemäe-Aulepa</p> <p>Jaotises 4.9 „Väärtuslik põllumajandusmaa“ on märgitud, et õhuliini rajamine väärtuslikule põllumajandusmaale ei avalda põllumajandusmaade kasutamisele eeldatavasti olulist mõju, kuid mõju on eeldatavasti olulisem maakaablite rajamisel Aulepa alajaamast rannikuni, kuna maakaablite trassikoridoris ja selle kaitsevööndi ulatuses (ühe kaabli korral 1+1 m koridor) võib edasine põllumajanduslik kasutus olla raskendatud.</p> <p>Seega tuleb väärtusliku põllumajandusmaa läbimist hinnata trassikoridoride võrdlemisel, et mõju väärtuslike põllumajandusmaade kasutamisele ja killustatusele oleks välistatud või minimaalne Täpsem mõju hinnang on võimalik anda, kui selguvad võimalikud trassikoridorid ja nende paiknemine väärtusliku põllumajandusmaa suhtes. Hinnang antakse sotsiaal-majandusliku analüüsi raames.</p> <p>Tabelis 21 „Planeeringu koostamise ja mõjuhindamise käigus teostatavad uuringud ja alusanalüüsid“ jaotises „Sotsiaalsete mõjude analüüs“ ega ka mujal ei nähtu, et analüüsi koostajale oleks väärtusliku põllumajandusmaaga seotud ülesannet pandud;</p> <p>2. Lisaks märgime, et Vabariigi Valitsuse seaduse § 65¹ lg 1 kohaselt on ReMi ülesanne põllumajandusmaa kaitse ja kasutamise poliitika küsimused.</p>	Märkusega arvestatakse. Väärtusliku põllumajandusmaa peatükk on programmis tõstetud majanduslike mõjude ptk alla ning nimetatud ümber "Põllumajandusmaaks". Seoses sellega on peatükki täiendatud vajadusega pöörata majanduslike mõjude hindamisel tähelepanu kogu põllumajandusmaa, sh väärtusliku põllumajandusmaa, hõivele ja sellega kaasnevatele sotsiaal-majanduslikele mõjudele. Mõju mullastikule käsitletakse pinnasele avalduva mõju kontekstis.

		<p>Sellest tulenevalt oleks asjakohane, et planeeringu, millega kavandatakse hõlmataks põllumajandusmaad (haritav maa ja looduslik rohumaa), koostamisel analüüsitakse kogu põllumajandusmaa, sh kindlasti väärtusliku põllumajandusmaa, hõivet ja sellega kaasnevaid majanduslikke-, sotsiaalseid- ning ka mullastiku hävimisest tulenevaid võimalikke mõjusid.</p>	
Eesti Geoloogia-teenistus	29.01.2026	<p>Planeeringu lähteseisukohtades on kirjas, et: Vastavalt maapõueseaduse (MaaPS) §-le 14 lõikele 1 tuleb muu tegevuse kui kaevandamise kavandamisel tagada maavara kaevandamisväärsena säilimine ja juurdepääs maavarale.</p> <p>Elektriliini trassi alal, millel on kattumus maardlaga, tuleks enne õhuliini rajamist maavara ressursikasutuse otstarbekuse kohaselt maavara ära kaevandada. Allesjääva maardla osadel võib kaevandamine osutada õhuliini kasutusajal keeruliseks ligipääsetavuse tõttu. Elektriliini rajamine ja kasutamine ei mõjuta maavara kvaliteeti.</p> <p>Juhin tähelepanu sellele, et kogu liinikoridori ulatuses liini alt maavarade ära kaevandamine enne liini ehitamist ei ole reaalne. Kaevandamine toimub konkreetse maavara vajaduse ja nõudluse alusel, ehitusmaavarade puhul ka s.h riigi huvile vastavalt ning seda ei ole võimalik panna sõltuvusse elektriliini rajamisest. Pealegi võib kaevandamisele eelneda geoloogilise uuringu vajadus, samuti keskkonnaloa taotlemine, KMH jne, mille jaoks on Maapõueseaduses kehtestatud kindlad sätted.</p> <p>Tutvumiseks saadetud materjalides on hulgaliselt ette nähtud erinevaid analüüse, näiteks rohevõrgustiku, loomastiku, taimestiku, arheoloogia jm kohta, kuid puudub info, kuidas konkreetselt arvestatakse maavarade kaevandamisväärsena säilimisega ning juurdepääsuga maardlatele, eriti siis, kui ei saa arvestada eelnevalt maavara ära kaevandamist.</p> <p>Maapõueseaduse § 15 lõike 7 alusel kooskõlastatakse maakonnaplaneering, üldplaneering, detailplaneering ja riigi või kohaliku omavalitsuse eriplaneering, kui planeeritaval alal paikneb maardla või selle osa, Kliimaministeeriumi või kliimaministri volitusel riigi asutusega, kelle ülesanne on tagada riigi geoloogiaalane pädevus, s.t Eesti Geoloogiateenistusega. Seega oleme huvitatud võimalikult varakult infost,</p>	<p>Planeeringulahenduse koostamisel arvestatakse MaapS-i asjakohaste sätetega ning planeering kooskõlastatakse EGT-ga.</p> <p>Niibi turbamaardla läbimise võimalust analüüsitakse planeeringu koostamise ja mõjuhindamise käigus.</p>

		millised maardlad konkreetselt paiknevad elektriliini trassi all. Lubjakivimaardlate puhul võib elektriliini rajamine mõjutada maavara kvaliteeti, kui eesmärk on lubjakivi kasutamine ehituskivina ja viimistluskivina.	
Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet	29.01.2026	TTJA-l puuduvad käesolevaga ettepanekud REPi lähteseisukohtade ja KSH programmi eelnõude osas. Palume riigi eriplaneeringute menetlustesse kaasata ka planeeringualadele jäävate raudteeobjektide valitseja(d) ning OÜ Rail Baltic Estonia.	Võetud teadmiseks. Ettepanek kaasatavate osas on arvestamiseks otsustajale.
Kliima-ministeerium	30.01.2026	Kõigepealt märgime, et on oluline, et REPides oleks kaasatud ka raudteetaristu majandajad (AS Eesti Raudtee, Rail Baltic Estonia OÜ, Edelaraudtee AS).	Võetud teadmiseks. Ettepanek kaasatavate osas on arvestamiseks otsustajale.
		EstLink3 Rehemäe-Aulepa maismaaosa REPi asukoha eelvaliku lähteseisukohtade ja selle mõjude hindamise, sh KSH programmi kohta hetkel märkused puuduvad.	Võetud teadmiseks.
Keskkonnaamet	30.01.2026	1. Ettepanekud mõlema programmi kohta: 1.1. EstLink 3 Tallinna piirkonna programmi ptk-s 1 on kirjutatud: „EstLink 3 Tallinna piirkonna kõrgepingevõrgu tugevdamise REP koostatakse eesmärgiga kehtestada see asukoha eelvaliku tegemise alusel (joonisel 1 on näidatud vastav menetlusskeem). Asukoha eelvaliku alusel riigi eriplaneeringu kehtestamine on võimalik juhul, kui puuduvad välistavad tegurid elektriühenduste edasiseks kavandamiseks projekteerimistingimustega (näiteks on välistatud mõju Natura 2000 aladele) ning asukoha eelvaliku otsuses on toodud projekteerimistingimuste andmise aluseks olevad tingimused.“ Sama on toodud EstLink 3 Rehemäe-Aulepa programmi ptk-s 1. Planeerimisseaduse § 271 annab võimaluse REPi kehtestamiseks asukoha eelvaliku otsuse alusel ning annab eeldused, mis selle menetluse rakendamiseks peavad olema täidetud. Sellest tulenevalt palume lisada mõlemasse programmi täpsustus, et sellisel juhul peavad REPi kehtestamiseks olema ka muud keskkonnamõjud (lisaks Natura 2000 võrgustiku aladele) hinnatud täpsusastmes, mis võimaldab planeeringu kehtestamisel teha järeldusi olulise negatiivse keskkonnamõju osas.	Märkusega arvestatakse osaliselt. Ptk 1 on täiendatud ja täpsustatud. Uuringute kohta selgituseks, et ka esialgsete trassialternatiivide võrdlemise etapis läbiviidavatest uuringutest võib selguda vajadus täiendavate uuringute läbiviimiseks eelistatud trassialternatiividel (lähtuvalt eskiisprojekti täpsusastmest), et täpsustada mõju ulatust ja leevendusmeetmete rakendamist. Siiski peab esialgsete trassialternatiivide võrdlemise etapis olema selge, kui mingi trassialternatiiv tuleb välistada seetõttu, et olulist negatiivset mõju ei ole võimalik leevendada. Ptk 5.3 on vastavalt täiendatud. Selgitame, et mõjuhindamise täpsusaste sõltub planeeringulahenduse täpsusastmest. Koostatava REP-i puhul on selleks

Mõlema programmi alaptk-s 5.3 esitatud tabelis on antud ülevaade planeeringu koostamise ja mõjuhindamise käigus teostatavad uuringud, kusjuures uuringud on jagatud asukoha eelvaliku uuringuteks ja eelistatud trassialternatiivide hindamisega seotud uuringuteks. Kusjuures elustikuga seotud uuringud on kavandatud eelkõige asukoha eelvaliku faasi ning eelistatud trassialternatiivide hindamisse on jäänud vaid ümberasustamisega seotud ekspertiisid. Meie hinnangul on programmide lisas esitatud elustiku uuringute skoop ja maht suunatud eelkõige trassialternatiivide võrdlemisele (ka on nt lisas esitatud linnustiku analüüsi uuringu lähteülesande ptk-s 2 märgitud „Linnustiku analüüsi eesmärk on anda sisend elektriühenduste trassialternatiivide võrdlemiseks asukoha eelvaliku etapis.“). Seni kuni on teadmata välja valitav trassialternatiiv, ei ole võimalik meil anda lõplikku hinnangut, kas need on ka piisavad välja valitud trassialternatiivil keskkonnamõjude rahuldava täpsusega hindamise läbiviimiseks.

1.2. Mõlema programmi ptk-s 1 on kirjutatud: „Kui asukohavaliku koostamise käigus ilmneb vajadus REPi detailse lahenduse koostamiseks, antakse detailse lahenduse koostamise lähteülesanne ning mõjude hindamise kirjeldus asukoha eelvaliku lõpuks.“ Palume programmides täpsustada, et sellisel juhul antakse REPi KSH aruande koostamiseks vajalikud lähteandmed REPi asukoha eelvaliku etapis koostatavas KSH I etapi aruandes.

1.3. Mõlema programmi alaptk-s 3.1 ja lisas 1 on nimetatud aluskriteeriumid ehk alad, kuhu elektriühenduse ja nendega seotud rajatiste rajamist püütakse esmajärjekorras vältida. Alaptk-s 3.1 on kirjutatud: „Vältimaks olulisi negatiivseid mõjusid kaitse- ja hoiualale ning püsielupaigale on need võetud välistavaks kriteeriumiks, kuid muude reaalseste alternatiivide puudumisel ja Keskkonnaametiga koostöös on võimalik kaaluda ka kaitse- ja hoiualade ning püsielupaikadele läbimist juhul, kui tulenevalt ala kaitse-eesmärgist ja rakendavatest leevendusmeetmetest on olulist negatiivset keskkonnamõju võimalik vältida, leevendada või kompenseerida.“ Antud väide on kahel moel ebatäpne.

alternatiivide võrdlemise etapis esialgselt visandatud trasskoridoride paiknemine ning eelistatud trassialternatiivide võrdlemise etapis eskiisprojekt.

Märkusega arvestatakse. Ptk 1 on vastavalt täiendatud.

Märkusega arvestatakse. Ptk 3.1 on täiendatud, et kaalumise on võimalik, kui konkreetne kaitse-eeskiri annab ametile kaalutusõiguse. Lisatud on ka selgitus, et hüvitusmeetmete (kompenseerimise) rakendamist kaalutakse olukorras, kus oluline negatiivne mõju ei ole aktsepteeritava tasemeni leevendatav ning puudub reaalne alternatiivne lahendus.

Eelkõige kaitsealade ja püsielupaikade puhul tuleb tõsiselt arvestada ka ala kaitse-eeskirjas määratud Keskkonnaameti kaalutusõiguse piiridega. Paljudel range kaitsega kaitsealade ja püsielupaikade vööndites (nt sihtkaitsevöönd, LKS § 30) on igasugune majandustegevus keelatud ning ehitiste püstitamine oluliselt piiratud ning Keskkonnaametil ei pruugigi olla mingisugust kaalutusõigust nende piires ehitiste lubamiseks. Programmis tagapool on kaitse-eeskirjadest tulenevaid tingimusi täpsustatud. Teiseks – eesmärgina on kirjeldatud olulise negatiivse mõju leevendamist, kuid lõigu lõpus on nimetatud kompenseerimine. Tavapärane on, et kompenseerimist tuleb rakendada olulise negatiivse mõju korral. Või on võetud eelduseks, et antud projektis kavandatakse ka mitteolulise negatiivse mõju kompenseerimist, saavutamaks projekti neutraalne või lausa positiivne kogumõju kaitse- ja hoiualale ning püsielupaikadele ja sealsetele loodusväärtustele?

1.4. Programmide alaptk 3.1, elupaigatüüp väljaspool Natura ala ning vääriselupaik (VEP). Kriteeriumi eesmärk on vältida eeldatavalt olulise negatiivse mõju avaldumist elusloodusele. Esmalt märkus, et suurtaristu puhul (nt Rail Baltic, ka koostatavad Liivi lahe elektriühenduse kui Eesti-Läti elektriühenduse REPid) ei ole vääriselupaiku alati välistava kriteeriumina käsitletud (ka antud sõnastus neid ei käsitle välistavana), põhjendatud vajadusel on võimalik ka vääriselupaikade puhul rakendada kompenseerimist. Vt ka käesoleva faili p-st 1.17. Kuid antud punktis ei ole esitatud põhimõtteid, kuidas arvestatakse nn Natura elupaigatüüpidega väljaspool Natura ala (teatav täpsustus on nt EstLink 3 Tallinna piirkonna programm lk 65). Leiame, et neid objekte tuleb kindlasti arvestada kõrge loodusväärtusega objektidena ning heas looduslikus seisundis elupaigatüübi esinemisalade kahjustamist tuleks vältida. Seda eriti kui elupaigatüübi terviklik seisund on halb. (Vt Riigikohtu otsus asjas 3-20-1657 p 34-36). Paraku nende õiguslik kaitse on käesoleval ajal looduskaitseaduses üheselt reguleerimata. Seetõttu soovime pöörduda Kliimaministeeriumi poole täpsemate suuniste saamiseks. Seda enam, et meile teadaolevalt on esinenud antud objektidega arvestamisega (või nende seisundi hindamisega) mõningaid ebakõlasid Eesti-Läti elektriühenduse REP-i asukoha-alternatiivide määratlemisel. Käesoleval juhul on nende objektide käsitus kavandatud EELISes oleva andmestiku

Märkusega arvestatakse. Kriteerium on tõstetud võrdluskriteeriumiks, kuid trassialternatiivide kavandamisel arvestatakse nendega kui kõrge loodusväärtusega objektidega. Elupaigatüüpidega arvestatakse muuhulgas sõltuvalt nende loodusliku seisundi hinnangust ja üleriigilisest koondseisundist. Käesoleva mõjuhindamise lähteandmete analüüsimise käigus selgus, et planeeringualal, sh esialgselt visandatud trassikorides asub terve hulk elupaigatüüpe, mille inventeerimise aeg EELISes andmetel jääb isegi veerand sajandi tagusesse aega või ei ole inventeerimise aega märgitud.

Aegunud andmete põhjal ei saa mõjuhindaja anda adekvaatset hinnangut. Sellest lähtuvalt teavitatakse probleemist otsustajat, kes pöördub selle lahendamiseks

	<p>alusel (mis võib olla piisav trassialternatiivide võrdlemisel, kuid võib olla küsitav lõpliku alternatiivi mõju hindamisel, eriti kui tegevust kavandatakse kaitse- või hoiualale).</p>	<p>Kliimaministeeriumi poole, et selgitada, kuidas on võimalik saada mõju hindamiseks ajakohased sisendandmed. Selgituseks, et REP-i mõjuhindaja ülesanne ei ole elupaigatüüpide inventeerimine, kui olemasolevad andmed EELISes ei ole ajakohased.</p>
	<p>1.5. EstLink 3 Rehemäe-Aulepa programmi lisa 1 nimetab ühe aluskriteeriumina III kaitsekategooria liikide registreeritud elupaika, aga mitte programmi alaptk-s 3.1 ega ka EstLink 3 Tallinna piirkonna programmis. Palume üle vaadata ja ühtlustada.</p>	<p>Märkusega arvestatakse. III kategooria liikide elupaiku käsitletakse võrdluskriteeriumina. Programmi lisa 1 tehakse vastav parandus.</p>
	<p>1.6. Mõlema programmi alaptk-des 3.2 ja 3.4 on kirjeldatud trassikoridoride alternatiivide võrdlemise ja mõju hindamise osa. Palume programmides seda osa täpsustada, kuna programmide lisa 1 on küll võrdluskriteeriumid nimetatud, kuid nende sisu ei ole avatud ning on seetõttu jäänud üldiseks. Näiteks ei selgu materjalidest, milliste kriteeriumide puhul kasutatakse kvantitatiivseid ja milliste puhul kvalitatiivseid meetodeid (sh valdkonnaeksperti mõju hinnangut), milliste aspektidega erinevate võrdluskriteeriumide lõikes arvestatakse. Palume täiendada, et oleks selge, kuidas kujuneb visandatud trassikoridoride alternatiivide paremusjärjestus ja eelistus.</p>	<p>Märkusega arvestatakse. Lisa 1 on võrdluskriteeriumide osas oluliselt täiendatud. Trassikoridoride alternatiivide võrdlemist ja eelistuse kujunemist on kirjeldatud ptk-des 3.4 ja 3.5. Selgitame, et trassikoridoride alternatiive ei panda paremusjärjestusse, vaid hinnatavate kriteeriumide lõikes tuuakse välja eelistatud ja mitte-eelistatud trassialternatiivid.</p>
	<p>1.7. Mõlema programmi ptk-s 4 on esitatud eeldatavalt mõjutatava inim- ja looduskeskkonna kirjeldus ning määratletud eeldatavalt kaasnev oluline ja asjakohane mõju. Palume programmides kõigi käsitletud mõjude juures selgelt välja tuua, kas neid hakatakse REPi koostamise käigus hindama või mitte ning millist hindamismetoodikat kasutatakse. Osade alapeatükkide ning teemade ja mõjude puhul on see esitatud, kuid kohati mitte. Nt programmides on käsitletud erinevaid planeeringualadele jäävaid kaitstavaid loodusobjekte, kuid nende mõju ei ole sageli (eel)hinnatud ning ei ole selgitatud, kas REPi mõju hindamise käigus on kavandatud neid hinnata. Programmide alaptk-st 4.14 ei selgu, kas REPide mõju hindamise käigus on kavas hinnata elektrivõrgu ehitamisel tekkivate saasteainete mõju välisõhu kvaliteedile. Programmide alaptk-s 4.15 ei ole selgitatud, kas alajaamade tööga kaasnevat müra ja vibratsiooni käsitletakse olulise</p>	<p>Märkusega arvestatakse. Ptk 4 on läbivalt üle vaadatud ja vastavalt täiendatud.</p>

	<p>mõjuna, mis vajab REPi mõju hindamise käigus käsitlemist, või mitte. Sama kehtib ka programmides käsitletud teiste mõjude puhul. Palume mõlema programmi ptk 4 läbivalt üle vaadata ja täiendada, et oleks üheselt selge, mis mõjusid hakatakse REPi koostamisel hindama ja mida mitte kui mitteolulisi.</p>	
	<p>1.8. Programmide alaptk-s 4.3 on öeldud: „Natura hindamisel on meetoodiliseks aluseks „Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis“. Palume lisada ka Euroopa Komisjoni juhendid: „Natura 2000 alade kaitsekorraldus. Elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 sätted“ (Natura 2000 alade kaitsekorraldus — Elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 sätted) ja „Natura 2000 aladega seotud kavade ja projektide hindamine. Meetoodilised suunised elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõigete 3 ja 4 sätete kohta“ (Circabc ja selle lisa Circabc).</p>	<p>Märkusega arvestatakse. Ptk 4.3 on vastavalt täiendatud.</p>
	<p>1.9. Programmide alaptk 4.4: Palume selguse huvides välja tuua nimekirja kaitsealadest, mis jäävad planeeringualale ja nimekirja nendest kaitsealadest, mis ei jää planeeringualale, kuid millele mõju hinnatakse piirnevuse või läheduse tõttu, sest nt mõjud linnustikule avalduvad ka laiemal alal.</p>	<p>Märkusega ei arvestata. Kaitsealad on näidatud ptk 4.4 joonisel 23 (varem 18). Sealt on näha kaitsealade nimetused ning see, kas ala jääb planeeringualale või sellest välja. Kaitsealad on loetletud ja kirjeldatud peatükis 4.4.1, samuti info, kas ja mis ulatuses jääb planeeringualale. Ei pea vajalikuks infot dubleerida, sest see suurendab asjatult dokumendi mahtu ega anna mõjuhindamise seisukohast lisaväärtust. See on elementaarne, et mõju hinnatakse vähemalt sellisele kaugusele, kuhu oluline mõju ulatub, sõltumata planeeringuala piirist.</p>
	<p>1.10. Palume programmides ära märkida, et REP-i protsessis on vajalik käsitleda ja mõju hinnata ka tegevuse mõjualale jäävatele projekteeritavatele kaitstavatele loodusobjektidele (REPi ja selle mõju hindamise koostamise seisuga). EstLink 3 Rehemäe-Aulepa programmis (alaptk 4.4.7) on see nimetatud, aga mitte EstLink 3 Tallinna piirkonna programmis (vt alaptk 4.4.3, 4.4.6).</p>	<p>Märkusega arvestatakse. Projekteeritavaid kaitstavaid loodusobjekte käsitletakse võrdluskriteeriumina, sest pole teada, kas objekt/ala kunagi kaitse alla võetakse. Lisa 1 on vastavalt täiendatud.</p>

	<p>Samuti palume projekteeritavad alad lisada programmide lissasse 1 alus- ja võrdluskriteeriumina.</p>	
	<p>1.11. Programmides on nimetatud planeeringualale jäävad püsielupaigad (EstLink 3 Tallinna piirkonna programmi alaptk 4.4.5, EstLink 3 Rehemäe-Aulepa programmi alaptk 4.4.3). Palume mõlemas programmis välja tuua ka püsielupaikade kaitsekord ning asjaolu, et kaitsekord ei luba ehitiste püstitamist planeeringualale jäävates püsielupaikades, kuid mõjude hindamine on vajalik, kuna mõju ulatub ka rajatavast liinist kaugemale, sh võib mõjutada elupaiga kasutust või linde, kelle kaitseks need püsielupaigad on moodustatud.</p>	<p>Märkusega arvestatakse. Ptk 4.4.3 on vastavalt täiendatud.</p>
	<p>1.12. Kummagi REPi linnustiku analüüsi lähteülesanne ei täpsusta, millises ulatuses teadaolevaid I kaitsekategooria linnuliikide leiukohti kontrollitakse (kameraalselt või kohapeal) või uusi pesi otsitakse. Kas planeeringualal või ka eeldatavas mõjuulatuses (sh väljaspool kaitsealasid asuvad leiukohad)? Küsimus on oluline just kaugel toitumas käivate lindude puhul (must-toonekurg, merikotkas). Leitud liigid tuleb vormistada vastavalt Keskkonnaameti kodulehel olevatele juhenditele¹ ning esitada Keskkonnaametile EELISesse kandmiseks.</p> <p>Rehemäe-Aulepa planeeringualal on ette nähtud rändlindude kogumite 8-kordne loendamine kõigi trassialternatiivide 1 km puhvris asuvatel avamaadel. Trasside pikkust arvestades on tegemist erakordselt mahuka tööga. Paraku ei saa meetodikaga tutvuda, sest lähteülesandes esitatud viite link ei tööta, palume linki uuendada. Selgitust vajab, miks ei ole rändlindude kogumite loendamist ette nähtud Tallinna piirkonna kõrgepingevõrgu tugevdamise REPi planeeringualal.</p>	<p>Märkusega arvestatakse. Nagu lähteülesandes öeldud, siis esmalt toimub kõigi teadaolevate I kaitsekategooria linnuliikide leiukohtade asustusajaloo selgitamine kameraalselt ja sellele tuginevalt uute pesade otsimine nendes I kaitsekategooria liikide elupaikades, kus pesa(d) on varisenud või on teada olevad pesad olnud viimasel seirekäigul asustamata; ning uute I kaitsekategooria linnuliikide pesade otsimine piirkondades, kus andmebaasides sisalduvad vaatlused viitavad pesitsusterritooriumi olemasolule, kuid pesi ei ole leitud ja pesitsuselupaiku ei ole EELISesse kantud. Ala määravad Eesti Ornitoloogiaühingu eksperdid lähtuvalt vajadusele ning oma ekspertteadmisele. Ala määramisel tuleb ka arvesse võtta, et mõnes lõigus kulgevad trassialternatiivid planeeringuala servas, mõnes kohas isegi planeeringualalt väljas, valdavalt planeeringuala keskel. Töös lähtutakse looduslikest oludest, mitte planeeringuala piirist kaardil.</p>

			Rändlindude kogumite loendamine on ettenähtud piirkondades, kus olemasolevate andmete põhjal on eeldada rändlindude suuremat koondumist. Selliseks indikaatoriks on näiteks Estlink 3 alal registreeritud väike-laukhane (KLO9112191) esinemine.
		1.13. REPide mõju hindamise käigus tuleb kindlasti käsitleda ka kulliliste ja must-toonekure hukkumisriske õhuliinides. See tuleks ära nimetada ka programmides.	Märkusega arvestatakse. Ptk 4.4.4 on vastavalt täiendatud. Lähteülesandes on toodud, et õhuliinide mõju linnustikule on lindude hukkumine kokkupõrgete tõttu liini või mastiga ja elupaikade (eriti metsaelupaikade) hävitamine ja muutmine (killustamine). Analüüsis tuleb hinnata ka elektriliinide kasutusaegset mõju linnustikule.
		1.14. Programmides (EstLink 3 Tallinna piirkonna programmi alalt 4.5.3, EstLink 3 Rehemäe-Aulepa programmi alaptk 4.4.4) on öeldud, et käsitiivaliste elupaikade seisundile on liinikoridoride rajamisel negatiivseteks mõjudeks elupaigaks sobiva metsamaa pindala vähenemine, pesitsusaegne häirimine ja talvitumiseks sobivate alade vähenemine. Planeeringualale jäävate käsitiivaliste elupaikadele mõju hindamiseks viiakse KSH käigus olemasoleva andmestiku ja maastikuanalüüsi põhjal läbi uuring. Lisame, et lisaks elupaiga enda hindamisele tuleb hinnata ka rajatava taristu mõju käsitiivaliste rändeteede – käsitiivalised on liikuvad. Taristu rajamine liikumiskoridoridesse mõjutab juba olemasolevaid elupaiku ja käsitiivaliste populatsioone üldiselt. Palume täiendada.	Märkusega arvestatakse. Ptk 4.5 on vastavalt täiendatud. Lähteülesande kohaselt hinnatakse eksperthinnangus: „Hinnatakse ka mõjusid, mida õhuliinid võivad põhjustada rändel olevatele nahkhiirtele.“ Samuti on välja toodud, et üks neljast peamisest aspektist, mis taristuobjektide ehitusega nahkhiirtele mõjuvad on, nahkhiirte liikumisteede (sh rändeteede) katkemine ja elualade killustumine (nt valgustuse tõttu).
		1.15. Programmides (EstLink 3 Tallinna piirkonna programmi lk 115, EstLink 3 Rehemäe-Aulepa programmi lk 113) ja loomastiku analüüsi lähteülesannetes on kirjas, et loomastiku eksperdi kaasabil tuleb välitööde käigus trassile jäävad kuklaste pesad kaardistada ning leida sobivad ümberasustamise kohad. Märgime, et ekspertarvamuses peab olema ka kirjas, kas, millal ja kuidas ümberasustamine toimub, mis asukohta ning kuidas tagatakse populatsiooni seire ja võimalik vajalik hooldus ümberasutamise järgselt.	Märkusega arvestatakse ja lähteülesanded on täiendatud järgmiselt: „Ekspertarvamusse pannakse kirja, kas, millal ja kuidas ümberasustamine toimub, mis asukohta ning kuidas tagatakse populatsiooni seire ja võimalik vajalik hooldus ümberasutamise järgselt.“

Hiljem võib ümberasustaja kavandatava tegevuse ellu viia ainult arvamuse esitanud eksperdi juuresolekul.

1.16. Mõlemas piirkonnas (eriti Harjumaal) on päris mitmeid invasiivsete võõrliikide kolooniaid, palume sellega REPi koostamisel arvestada ja käsitleda. Invasiivsete võõrliikide levitamine on seadusega keelatud.

1.17. Programmides on käsitletud mõju vääriselupaikadele (EstLink 3 Tallinna piirkonna programmi alaptk 4.5, EstLink 3 Rehemäe-Aulepa programmi alaptk 4.6), mõlema programmi lisas on antud taimestiku ja vääriselupaikade analüüsi lähteülesanne. Materjalide kohaselt on mõju vääriselupaikadele kavas hinnata olemasolevate andmete põhjal ekspertarvamusega. Mh on välja toodud, et metsaelupaigatüüpide ja vääriselupaikade osas hinnatakse pindalalist kadu seoses trassikoridori raadamisega.

Esmalt märgime, et kuna vääriselupaikade andmeid korrigeeritakse registris jooksvalt, leitakse uusi alasid ja eemaldatakse tunnustele mittevastavaid alasid, siis REPide ja nende mõju hindamise käigus on kindlasti oluline kajastada värsket seisu. Palume sellega protsessis arvestada.

Teiseks, keskkonnaministri 04.01.2007 määruse nr 2 „Vääriselupaiga klassifikaator, valiku juhend, kaitse korraldamine ning vääriselupaiga kaitseks lepingu sõlmimine ja kasutusõiguse tasu arvutamise täpsustatud alused“ (määrus nr 2) § 2 lg 3 kohaselt vääriselupaiku võivad välja valida ja olemasolevates vääriselupaikades muudatusi teha isikud, kes on läbinud Kliimaministeeriumi korraldatud vääriselupaiga väljavaliku kursuse ja omandanud sellekohase tunnistuse. Ehk siis pädevuse aluseks peab ekspert omama vääriselupaiga tunnistust.

Vääriselupaikade puhul tuleb ehitiste kavandamisel võtta esmaseks eesmärgiks mõjusid vältida (valides asukohti, kus mõju vääriselupaikadele puudub. Kui see ei ole võimalik (nt liinitrassi vms ehitiste nihutamine ei ole tehnilistel põhjustel võimalik), on võimalik kaaluda vääriselupaiga ala raadamist. Leevendusmeetmena tuleb kahjustada saanud vääriselupaikade kahjude kompenseerimiseks leida uued samaväärsed vääriselupaigad lähipiirkonnas, et vääriselupaikade pindala ei väheneks registris (võimalusel 20 km raadiuses hävinenud vääriselupaigast).

Märkusega arvestatakse mõjuhindamise käigus. Vajadusel antakse mõjuhindamise aruandes ehitusaegsed meetmed invasiivsete võõrliikide leviku vältimiseks. Puudub vajadus programmi täiendamiseks. Asjaolu, et vääriselupaikade (jm looduskeskkonna) info muutub kiiresti, on mõjuhindajale teada. Arvestame sellega ja uuendame EELIS-e andmeid REPi koostamise ja mõjuhindamise käigus regulaarselt. Kompenseerimiseks vajalike uute VEP-ide asukohtade otsimine ei ole REPi mõjuhindaja ülesanne ning seda ei ole vajalik läbi viia REPi käigus. Seepärast ei lisata taimestiku ja vääriselupaikade analüüsi lähteülesandesse määruse nr 2 kohaseid pädevusnõudeid. REPi mõjuhindamise aruandes tuuakse välja, mis tüüpi VEP-id ja millises ulatuses vajavad kompenseerimist. Sellest lähtuvalt tellib arendaja pädevalt eksperdilt REPi-st sõltumatu uuringu hiljemalt projekteerimise etapis.

Määruse nr 2 § 2 lõike 6 alusel tunnistusega spetsialistid esitavad Keskkonnaametile vääriselupaikade digitaalsed, geoinfosüsteemis loetavad ja töödeldavad L-EST97 meeter-projektsioonis koordinaatidega seotud andmed ning lõike 61 teises lauses sätestatud juhtudel maaomaniku või riigivara valitseja kirjaliku nõusolekul. Keskkonnaamet kontrollib andmete õigsust ning edastab nõuetele vastavad andmed Keskkonnaagentuurile. Riigimetsa Majandamise Keskus võib riigimetsas moodustatava uue vääriselupaiga nõuetele vastavad andmed esitada otse Keskkonnaagentuurile. Palume eeltooduga arvestada. Kui eelnimetatud leevendusmeetmed tuleb leida REPide ja nende mõju hindamise käigus, siis tuleb täiendada taimestiku ja vääriselupaikade analüüsi lähteülesannetes toodud ekspertide pädevusnõudeid vastavalt määrusele nr 2.

1.18. EstLink 3 Rehemäe-Aulepa programmi alaptk-s 4.6 on öeldud: „Planeeringualal asub väga palju elupaigatüüpide alasid (kokku 1093, seisuga september 2025), suurem osa neist kaitstavatel aladel (Natura loodusaladel), vt Joonis 22. Planeeringualal ja selle eeldatavas mõjualas paiknevate elupaigatüüpide ning neile avalduva mõju hindamise käik ja tulemused esitatakse mõju hindamise aruandes.“ EstLink 3 Tallinna piirkonna programmi alaptk-s 4.5.2 on kirjas: „Loodusdirektiivi I lisas on loetletud looduskaitsealised väärtuslikud elupaigatüübid. Planeeringualale jääb mitmeid Natura elupaigatüüpe, mis ei jää kaitsealadele ning seega ei ole kaitstavad loodusobjektid (Tabel 13).“ Arvestades ka programmide lisas esitatud taimestiku ja vääriselupaikade analüüsi lähteülesandes (EstLink 3 Tallinna piirkonna programmi lisa 9, EstLink 3 Rehemäe-Aulepa programm lisa 10) toodut, ei ole võimalik esitatud materjalide põhjal aru saada, kuidas suhestuvad väljaspool Natura alasid olevad elupaigatüübid ja neile avalduvad mõjud Natura aladel olevate elupaigatüüpidesse ja nendele avalduvatesse mõjudesse – kas kõik on ühesuguse olulisusega? Nt on mõlema programmi korral taimestiku ja vääriselupaikade analüüsi lähteülesandes öeldud: „Alternatiivide paremusjärjestamiseks leitakse iga trassialternatiivi kohta koondhinnang, mis põhineb taimkattetüüpide, Natura elupaigatüüpide, vääriselupaikade ja kaitstavate taimeliikide elupaikade kaol ja mõjutamisel.“ Ehk selle järgi ei

Märkusega arvestatakse. Ptk 4.6 on täpsustatud, et see peatükk käsitleb elupaigatüüpe väljaspool Natura alasid ning et loodusalade kaitse-eesmärgiks olevaid elupaigatüüpe käsitletakse Natura hindamise käigus. Kuna EstLink 3 Rehemäe-Aulepa planeeringualal on elupaigatüüpe väljaspool Natura alasid üle 200 (erinevalt Tallinna piirkonna planeeringualast), siis hinnatakse alternatiivide võrdlemise etapis, kui on teada trassialternatiivide paiknemine, mõju ainult neile elupaigatüüpidele, mida kavandatav tegevus võib mõjutada. Taimestiku ja vääriselupaikade analüüsi lähteülesannet täiendatakse väljaspool Natura alasid asuvate elupaigatüüpide käsitlusega, täpsustades viidatud lauset järgmiselt: „Alternatiividele eelistuse määramiseks leitakse iga trassialternatiivi kohta koondhinnang, mis põhineb taimkattetüüpide, väljaspool Natura alasid asuvate elupaigatüüpide, vääriselupaikade ja

	<p>tehta vahet, kas elupaigatüüp asub kaitstaval alal või mitte. Õhuliini ehitamist kaitstavatele aladele on võimalik vältida (on olemas alternatiivid), kuid siis võiks siin sellisel juhul juba selgelt välja tuua, et uuritavad õhuliini alternatiivid ei läbi kaitstavaid alasid ja selline eristamine (elupaigad kaitstavatel aladel ja väljaspool neid) pole sellest tulenevalt vajalik. Vt ka eelmisi märkusi.</p>	<p>väljaspool kaitstavaid alasid asuvate kaitstavate taimeliikide elupaikade kaol ja mõjutamisel.“</p>
	<p>1.19. EstLink 3 Tallinna piirkonna programmi lk 64 on esitatud elupaigatüüpide üleriigiline seisund 2019. aasta seisuga. Praeguseks on avaldatud ka hinnangud 2024. aasta seisuga (https://keskkonnaportaal.ee/et/loodusdirektiivi-artikkel-17-aruanne-2019-2024). Kus asjakohane, tuleks üle kontrollida ka EstLink 3 Rehemäe-Aulepa programm.</p>	<p>Kontrollitud. EstLink 3 Rehemäe-Aulepa programmis on viide ajakohasele hinnangule.</p>
	<p>1.20. Programmide alaptk-s 4.10 on käsitletud maardlaid ja maavarasid. Planeeringualal asub mitmeid maardlaid. Märkime, et elektriliini trassi alal, millel on kattumus maardlaga, tuleks enne õhuliini rajamist maavara ressursikasutuse otstarbekuse kohaselt maavara ära kaevandada. Kuidas seda tagatakse, et kehtiva kaevandamisloaga alalt teatud ajaks peab olema maavaravaru ammendunud? Mõlema programmi alaptk 3.1 ja lisa 1 järgi on mäeeraldised kantud aluskriteeriumide hulka, kuid on öeldud, et tegemist on aladega, mida püütakse esmajärjekorras vältida. Samuti märkime, et juhul kui maavaravaru trassialale jääb maardlaid, mis ei ole kaetud kaevandamislooga, kas ka nendelt on ette nähta maavara eelnevalt eemaldada? Kui jah, siis mis otstarbel planeeritakse ehitusel välja kaevatud maavara kasutada? Palume REPis käsitleda.</p>	<p>Planeeringulahenduse koostamisel arvestatakse MaapS-i asjakohaste sätetega ning planeeringu kooskõlastatakse EGT-ga. Planeeringu koostamise käigus tehakse koostööd kavandamisloa valdajaga, et täpsustada kaevandamistegevuse ajalisi ja ruumilisi aspekte. Trassikoridoride kavandamise võimalusi maardlate alale analüüsitakse REP-i koostamise käigus.</p>
	<p>1.22. Programmide alaptk 4.12: EstLink 3 Rehemäe-Aulepa programmis ei ole alal paiknevaid veekogusid ja pinnaveekogumeid joonisega illustreeritud, EstLink 3 Tallinna piirkonna programmis on vastav joonis olemas (joonis 31). Ettepanek ka EstLink 3 Rehemäe-Aulepa programmi pinnaveekogumeid (ja ka veekogusid) kujundav joonis lisada, et joonis oleks mõlemas programmis.</p>	<p>Märkusega arvestatakse.</p>
	<p>1.24. Programmide alaptk-s 4.15 on kirjutatud: „Mõju hindamise järgmises etapis hinnatakse ja võrreldakse ülekandeliinide poolt põhjustatud madalsagedusliku müra arvutuslikke tasemeid siseruumides lähtuvalt eelnimetatud määrusega sätestatud nõuetest.“ Palume täpsustada, et mida</p>	<p>Selgitame, et mõju hindamise järgmise etapi all on mõeldud lähtesisukohtade ja programmi etapile järgnevat etappi.</p>

	<p>on mõeldud mõju hindamise järgmise etapi all, arvestades et mõlemad REPid on kavas võimalusel kehtestada asukoha eelvaliku alusel.</p>	
	<p>1.25. Programmides on käsitletud kliimamõju hindamise osa (EstLink 3 Tallinna piirkonna programmi alaptk 4.17, EstLink 3 Rehemäe-Aulepa programmi alaptk 4.16.2). Programmide kohaselt mõjude hindamise aruandes antakse hinnang kavandatava tegevuse mõjust kliimamuutustele ja kliimamuutustega kohanemisest ning eelistatakse väikseima KHG heitega alternatiivi.</p> <p>Täpsustavana märgime, et mõlema REPi kliimamõju hindamise osa peaks katma kooskõla hindamist kliimaeesmärkidega. St tuleks tuua välja seosed tegevus(t)e KHG mõju ja riikliku/kohaliku omavalitsuse seatud KHG heite vähendamise ja/või sidumise eesmärkidega, võttes arvesse nii tegevuse kestuse või käitamisperioodi kui ka rakendatavate tehnoloogiate kooskõla eesmärkide saavutamiseks. Samuti tuleks hinnata heite edasise vähendamise kavandamise võimalusi, kui see on asjakohane ning kirjeldada leevendavaid meetmeid ja nende rakendamist, või tuua välja asjaolud, miks need ei ole vajalikud. Palume see programmides ära märkida.</p>	<p>Märkusega arvestatakse. KSH programm on täiendatud vastavalt esitatud märkusele.</p>
	<p>1.26. Programmides on käsitletud ka kumulatiivse mõju hindamise osa (EstLink 3 Tallinna piirkonna programmi alaptk 4.23, EstLink 3 Rehemäe-Aulepa programmi alaptk 4.22). Palume see osa üle vaadata, kuna kohati jääb mulje, et kavas on hinnata vaid sarnaste arendustegevuste mõju, mitte ei arvestata kõiki tegevusi, mis võivad kumulatiivset (olulist) mõju põhjustada.</p>	<p>Märkusega arvestatakse. Ptk 4.20 (varem 4.22) on märkusest lähtuvalt üle vaadatud ja täpsustatud.</p>
	<p>1.27. Programmide alaptk 5.4 on antud väga üldistatud loend, keda ja millisel viisil kaasatakse või tehakse koostööd. Isikute ja asutuste nimekirja peaks konkretiseerima. Koostöö tegijate hulka nimetada Keskkonnaamet. Samuti palume REPi protsessi kaasata kehtivate ja taotletavate uuringu ning maavara kaevandamisloa omanikke, samuti OÜ Rail Baltic Estonia.</p>	<p>Märkusega osaliselt arvestatakse. Kaasatavate nimekirja täiendatakse. Rehemäe-Aulepa planeeringu puhul ei ole vaja kaasata OÜ Rail Baltic Estoniat.</p>
	<p>1.28. Programmide ptk-s 6 on analüüsitud seost strateegiliste planeerimisdokumentidega. Palume ajakohastada Eesti energiamajanduse arengukava infot, kuna Vabariigi Valitsus kinnitas 08.01.2026 Eesti energiamajanduse arengukava aastani 2035. EstLink 3 Tallinna piirkonna programmi korral lisada samasse peatükki Harju maakonnaplaneering „Rail</p>	<p>Märgime, et EstLink 3 Rehemäe-Aulepa programmi ptk-s 6.4 on käsitletud ajakohast ENMAK 2035.</p>

	<p>Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine“ (programmi tekstis on viidatud). Samas peatükis võiks ära markeerida ka lähipiirkonda jäävad olulisimad koostamisel olevad planeeringud.</p>	
	<p>3. Ettepanekud EstLink 3 Rehemäe-Aulepa programmi kohta (lisaks punktis 1 nimetatule):</p> <p>3.1. Alaptk 2.1: Planeeringuala joonisel nr 2 (või eraldi joonisena) tuleks ära näidata ka merealale jääva EstLink3 hoonestusloa taotluse asukoht või vähemalt merekaabli maismaale tuleku võimalik piirkond, kuna need moodustavad koos EstLink 3 Rehemäe-Aulepa maismaaosa REP-ga ühe arenduse. Lisaks tuleks joonisele kanda uus Aulepa konverteralajaam, uus 330 kV alajaam Rõuma külas ja olemasoleva Rehemäe 330 kV alajaama laiendus, kuna need on liini asukohavalikus määravad elemendid. Palume täiendada.</p>	<p>Märkusega arvestatakse. Joonist 2 täiendatakse vastavalt.</p>
	<p>3.2. Programmi alaptk 4.3.3, võimalik mõju Nõva-Osmussaare loodusalale: Tabeli 3 kohaselt jääb planeeringualale ainult elupaigatüüp 1630*, kuid alale jäävad ka elupaigatüübid 6280*, 6210*, 6410, 5130 ja 7230. Nendele ei ole mõju (eel)hinnatud. Palume programmi täiendada.</p>	<p>Märkusega arvestatakse. Ptk 4.3.3 tabelit 4 on vastavalt täiendatud.</p>
	<p>3.3. Programmi alaptk 4.3.3, võimalik mõju Suursoo-Leidissoo loodusalale: Tabelis 8 on öeldud, et elupaigatüüpidele pole mõju ette näha, kuna nende alale tegevust ei planeerita ning kavandatav tegevus ei mõjuta kaugemal asuvaid elupaigatüüpe. Märgime, et planeeringuala kattub Suursoo-Leidissoo loodusalaga ja selle eesmärgiks olevate elupaigatüüpidega ning puudub joonis, mille põhjal saaks sellist järeldust teha, et sellele alale tegevust ei kavandata. Programmi lk 53 on räägitud trassialternatiividest ja öeldud, et need ei läbi suuri kaitsealasid, kuid ühtegi joonist selle kohta ei ole esitatud. Kui eelhindamise aluseks on mingi trassialternatiivide kaart, siis tuleb ka see programmi lisada.</p>	<p>Märkusega arvestatakse. Ptk 4.3.3 tabelit 8 on vastavalt täiendatud.</p>
	<p>3.4. Programmi alaptk 4.4.1: Programmis on toodud info Salajõe maastikukaitseala kohta. Esmalt, Rehemäe-Aulepa programmi alaptk-s 4.4.1 on kirjutatud, et Salajõe maastikukaitseala kaitse-eeskiri ei keela uute ehitiste püstitamist maastikukaitsealale. Juhime tähelepanu, et see ei ole õige, kuna Vabariigi Valitsuse 11.02.2016 määruse nr 18 „Salajõe</p>	<p>Märkustega arvestatakse. Ptk 4.4.1 on vastavalt korrigeeritud.</p>

		<p>maastikukaitseala kaitse-eeskiri“ § 6 lg 1 p 1 kohaselt on kaitsealal keelatud ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise püstitamine, välja arvatud tootmisotstarbeta rajatise püstitamine kaitseala valitseja nõusolekul kaitseala tarbeks. EstLink3 rajatised ei ole vajalikud kaitseala tarbeks ning seega neid ei ole lubatud Salajõe maastikukaitsealale ehitada. Teiseks, programmi alaptk-s 4.4.1 on toodud nimetatud Salajõe maastikukaitseala kaitse-eesmärgid vastavalt kaitse-eeskirjale, kuid ei ole (eel)hinnatud tegevuse mõju neile. Palume täiendada. Märgime, et Salajõe maastikukaitseala eesmärk on kaitsta Läänemaa suurimat karstiala (nimetatud ka programmi lk 53). Salajõe maastikukaitseala kaitse-eeskirjas ei ole eraldi karstielupaigatüüpe kaitse-eesmärgina nimetatud, aga EELISes olevast Natura elupaikade kihilt on näha, et seal on karstijärvikud (*3180). Seetõttu tuleks Salajõe maastikukaitseala kaitse-eesmärkidest lähtuvalt REPi koostamisel hinnata mõju karstialale tervikuna, elupaigale karstijärvikud (*3180) ning arvestada ka allikat nn Tiberna auku, mis küll elupaigana inventeeritud ei ole. Keskkonnaametis on ettevalmistamisel määruse eelnõu, millega ka need karstielupaigatüübid Salajõe maastikukaitseala kaitse-eeskirjas eraldi välja tuuakse.</p>	
		3.5. Programmi alaptk 4.4.1: Programmis on Palivere mõisa park nimetatud, kuid mõju ei ole (eel)hinnatud. Palume täiendada.	Märkusega arvestatakse. Ptk 4.4.1 on vastavalt täiendatud.
		3.6. Juhime tähelepanu, et programmi joonisel 18, 21, 22 ja 23 toodud olemasolevate hoiualade ja kaitsealade piirid ei vasta tegelikkusele. Palume parandada.	Märkusega arvestatakse. Olemasolevate kaitse- ja hoiualade piire kajastavad joonised (uute numbritega 23, 26, 27 ja 28) on asendatud.
		3.7. Programmi alaptk-s 4.4.1 on kirjas „Silma looduskaitseala paikneb täpselt planeeringuala piiril, jäädes planeeringualast välja ning paiknedes sellest lääne ja kagu suunas.“ Palume korrigeerida: „paiknedes sellest lääne ja edela suunas.“	Märkusega arvestatakse. Ptk 4.4.1 on vastavalt korrigeeritud.
Lääne-Nigula Vallavalitsus	27.01.2026	<i>Suuline tagasiside:</i> Praegused trassialternatiivid tekitavad segadust, neid on liiga palju. Selleks, et asjaga edasi minna tuleb alternatiive vähendada. Juba avalikuks aruteluks tuleb mõelda, kas ja kus saaks olemasolevad 110 kv liinid tõsta 330 kv liiniga kokku – see vähendaks inimeste hirme.	Arvestatakse osaliselt. Alternatiivide vähendamine toimub planeeringu käigus. Kaardistatakse ära kohad, kus saaks olemasolevad liinid tõsta kokku kavandatavatega.

Suuline tagasiside: Sotsiaalsete ja majanduslike mõjude hindamisel tuleb käsitleda ka majanduslikku tulu maaomanikule talumistasu näol, planeeringu tagajärjel maa sihtotstarbe muutumisest tulenevat maamaksu muutust ning visuaalset mõju

Arvestatakse osaliselt. Sotsiaalsete ja majanduslike mõjude hindamisel käsitletakse talumistasu (nii ühekordset kui ka perioodilist). Maamaksu muutuse osa eraldi ei käsitleta.

Visuaalset mõju hinnatakse sotsiaalsetele objektidele (turismiobjektid, puhkealad jm). Samuti käsitletakse väärtuslikke maastikke ja vaateid.

Arvestatakse osaliselt.

Asustusstruktuuri ülevaadet, elanike hirme ja ootuseid ning võimalikke leevendusmeetmeid on juba kavas uurida ja need on lähteülesandes kajastatud.

Töökohtade väljaselgitamise võtame kaalumisele, kui toimub mõju hindamine. Võimalik oleks seda kajastada üldise hinnanguna, kas ja kui palju töökohti liini rajamisega võiks kaasneda. Siin ei ole põhjust hinnata kõiki kaudseid töökohti (sest see tähendaks ka nt kõigi taastuenergeetika töökohtade arvestamist, mille kasutuselevõttu võrgu tugevdamine toetab). Praegu ei ole teada, kas ja kui palju on meil andmeid, millele selle hinnangu andmisel tugineda. Kui see mõju hindamise käigus selgub, on võimalik otsustada, mil määral on võimalik teemat kajastada.

Mõju inimeste vara väärtusele ei ole plaanis hinnata. Seda kahjuks ei saa kvantitatiivselt teha, sest kinnisvara hind sõltub ennekõike mitmesugustest eri teguritest, nagu kinnisasja enda

30.01.2026

Täpsustaks sotsiaalset ja majanduslikku uuringut

Koostada asustusstruktuuri ülevaade EstLink 3 Rehemäe Aulepa maismaaosa trassi piirkonnas

- Selgitada välja elanike hirmud ja ootused. (tervis, turism, jahindus, juurdepääsuteed oma kinnistutele, seened marjad jne)
- Selgitada välja võimalikud leevendusmeetmed piirkonna elanikele.
- Selgitada välja EstLink 3 Rehemäe Aulepa maismaaosa trassi piirkonnas potentsiaalne mõju inimeste vara väärtusele.
- Kaardistada ettevõtluspotentsiaal ja selle tulevikuperspektiiv, võttes arvesse EstLink 3 Rehemäe Aulepa maismaaosa trassi piirkonnas potentsiaalset mõju omavalitsuses.
- Selgitada välja EstLink 3 Rehemäe Aulepa maismaaosa trassi piirkonnas rajamise ja opereerimisega kaasnevad töökohad (nii otsesed kui kaudsed).

Terviseamet

30.01.2026

Meie tähelepanekud:

seisukord, ligipääs, kohaliku taristu kvaliteet ja muud elukeskkonna aspektid. Piiratud tehingute arv lähipiirkonnas takistab liinide mõju eristamist muudest teguritest. Kuigi hirm on mõistetav, puuduvad mõju hindajale teadaolevalt kindlad tõendid kinnisvara väärtuse vähenemise kohta kõrgepingeliinide läheduses ning pikaajalise mõju kohta pole ühtset hinnangut.

Ettevõtluspotentsiaali ning tulevikuperspektiivi ei ole otseselt plaanis eraldi hinnata. Trassikoridori valimiseks hinnatakse majandusmõju juures lähteülesandes nimetatud kriteeriume, mis annavad meie hinnangul vajaliku info, et sobivaim asukoht trassile välja valida. Ei ole ka põhjust arvata, et liini olemasolu üldiselt omavalitsuses olulist mõju ettevõtluspotentsiaalile tekitab, sest vallas on juba 330 kV liinid olemas. Mõju võiks avaldada see, kui piirkonda oleks plaanitud suur elektritootja (või teatud juhtudel ka tarbija), kellel on vaja 110 või 330 kV liini lähedust ning enne kõrgepingeliine pole olnud. Hetkel on aga piirkonnas 110 ja 330 kV liinid ning ka alajaam, nii et ei ole põhjust arvata, et liini olemasolu ettevõtluspotentsiaalile olulisemat mõju avaldaks. Ettevõtluspotentsiaal ja tulevikuperspektiiv puudutavad ennekõike valla enda arenguplaane ning strateegilisi dokumente, kus vald paneb paika, kuidas soovitakse ettevõtlust arendada ning mis on selleks piirkonna plussid ja miinused.

1. Harju, Lääne ja Pärnu maakonna planeeringut täpsustava

		<ol style="list-style-type: none"> 1. Esitatud materjalide põhjal hetkel mürahinnangu koostamist ei kavandata. Samas on vaid osaliselt välja toodud koroonamüra tasemed, kuid mitte nende levimisala. Oluline on täpsustada kas mürahinnangu raames või vastavalt senisele õhuliinide ja alajaamade planeerimise praktikale, millised müratasemed sellise võimsusega õhuliinide ja alajaamade kasutamisega kaasnevad ja kui kaugele levivad, et planeerida trassikoridori müratundlike alade suhtes. 2. Hinnata võimalikku kumulatiivset olukorda (elektromagnetväljad, müra), juhul kui õhuliinid paigutatakse olemasolevate liinide lisaks (nt ühisriputus või kõrvuti paiknevad liinid). Samuti kui õhuliinid paigutatakse tuulikute lähedusse (müra, infraheli). Palume kumulatiivset olukorda hinnata ka juhul, kus alajaamad kavandatakse teiste alajaamade juurde. 3. Samuti tuleb jälgida trassikoridoride valikul, et ei tekiks konflikte kehtestatud detailplaneeringutega, kus asuvad müratundlikud alad. 	<p>teemaplaneeringu "Harku-Lihula-Sindi 330/110 kV elektriliini trassi asukoha määramine" keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus teostas Terviseameti Kesklabori füüsikalabor Elering AS tellimusel keskkonnamüra mõõtmised eesmärgiga fikseerida 110kV ja 330kV kõrgepinde õhuliinide koroonalahenduste poolt põhjustatud müratasemed (müra mõõtmiste aruanne 6/4-6-2/1004). Mõõtmistulemused on keskmiselt ca 10 dB võrra madalamad kui kõige rangem elamuala tööstusmüra normväärtus (40 dB öösel). Planeeringu koostamisel ja mõjude hindamisel lähtutakse pädeva asutuse poolt läbi viidud mõõtmiste tulemustest.</p> <p>2. Märkusega arvestatakse. Ptk 4.20 on täiendatud.</p> <p>3. Märkusega arvestatakse trassikoridoride visandamise käigus. Ettepanekuga arvestatakse osaliselt. Selgitame, et trassialternatiivide visandamisel arvestatakse prognoositud arheoloogiatundlike aladega ja looduslike pühapaikadega kui kaalutluskriteeriumidega, püüdes neid trassikoridoride visandamisel võimalikult vältida. alternatiivide võrdlemisel arvestatakse, et arheoloogia vaatest on eelistatum(ad) trassialternatiiv(id), millel puutumus nende aladega puudub või on väiksem.</p>
Muinsuskaitseamet	02.02.2026	<p>Muinsuskaitseamet soovib esialgsete trassialternatiivide leidmisel võtta võimalikult palju arvesse arheoloogiatundlike alasid ning looduslike pühapaikade inventeerimise raames kaardistatud andmeid, sest see aitab vähendada edaspidist uuringumahtu ning potentsiaalset riski veel välja selgitamata kultuuripärandile.</p> <p>Planeeringu lähteseisukohtade kirjeldustesse palume lisada järgneva info arheoloogiatundlike alade kohta:</p> <p>Tuginedes nii varasemalt teada olevale infole mitte-kaitsealustest objektidest ning asjaolule, et arheoloogide, hobiotsijate ja koduloohuviliste inimeste tegevus toob igal aastal juurde uut infot arheoloogiliste paikade kohta, mida ei jõuta kaitse alla võtta, tuleb riigil arheoloogiapärandi hävimise vältimiseks tagada meetmed selle kaitseks (MuKS § 76 lg 1).</p> <p>Muinsuskaitseamet on prognoosiva meetodina olemasoleva info põhjal analüüsinud ja kaardistanud arheoloogiatundlikud alad, kus on suurem risk</p>	<p>Programmi peatükki 4.8.2 on mõnevõrra täiendatud, kuid mitte sõna-sõnalt kogu MuKA poolt soovitud mahus. Leiame, et viidatud peatükis juba olemasolev tekst hõlmab</p>

mitte kaitse aluse arheoloogiapärandi esinemiseks ning aladega arvestamisel on võimalik vähendada arheoloogiapärandi hävimise riski ehitustegevust kavandatavates kohtades.

Planeeringute lähteseisukohtades on arheoloogiaturundlike alade kiht võetud valdade üldplaneeringutest. Kõikide puudutatud valdade üldplaneeringutes aga arheoloogiaturundlike alade kihti ei ole kaasatud, kuid need on Muinsuskaitseameti poolt saadetud 1.10.2025. Muinsuskaitseamet juhib tähelepanu, et lähteseisukohtade dokumendis on joonistel alad küll peal, kuid kuna osade valdade üldplaneeringutes neid ei ole, siis läheb valdade üldplaneeringute kirjeldus vastuollu vastavate joonistega

KSH programmi tuleb lisada järgnev:

Tuleb hinnata mõju kultuurimälestistele erinevatel trassialternatiividel.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus tuleb planeeritaval alal teostada uuring, et välja selgitada, kas projektialal esineb mitte kaitse all olevat ja seni teadmata arheoloogiapärandit ning võtta kasutusele meetmed selle säilitamiseks ja kaitseks (MuKS § 31 lg 3). Muinsuskaitseamet soovib arheoloogilise uuringu läbi viia võimalikult varases etapis, soovitatavalt KSH aruande koostamise raames, et rakendada leevendavaid meetmeid mitte-kaitsealuse pärandi säilimise tagamiseks või läbi uurimiseks.

Keskkonnamõju on oluline, kui see võib eeldatavalt ületada mõjuala keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara. KeHJS § 33 lg 5 p 4 näeb ette, et tuleb hinnata ka ala väärtust ja tundlikkust, sealhulgas kultuuripärandit. Tegevuste potentsiaalset mõju arheoloogiapärandile on pädev hindama vaid arheoloogiaalase haridusega spetsialist.

KeHJS § 40 lg 4 p 6 järgi peab KSH aruanne muuhulgas sisaldama hinnangut eeldatavalt olulise vahetu, kaudse, kumulatiivse, sünergilise, lühi- ja pikaajalise, soodsa ja ebasoodsa mõju kohta kultuuripärandile ja maastikele ning mõju prognoosimise meetodite kirjeldust. Sedagi hinnangut on adekvaatselt võimaline kirjeldama vaid arheoloogiaharidusega spetsialist.

planeerimiseks ja mõjuhindamiseks vajalikku infot. EstLink 3 Rehemäe-Aulepa maismaaosa REP-i planeeringuala jääb ainult Lääne-Nigula valla territooriumile. Sellest lähtuvalt arvestatakse siin Lääne-Nigula valla ÜP-s esitatud infoga prognoositud arheoloogiaturundlike alade kohta.

Ettepanekuga ei arvestata. Märkuses esitatud nõudeid, mis tulenevad seadustest, on programmi koostamisel juba arvesse võetud või nendega arvestatakse mõjuhindamise käigus. See on elementaarne, et kõikides hinnatavates valdkondades (mitte ainult kultuurimälestised) hinnatakse mõju planeeringuga kavandatavale tegevusele, st erinevate trassialternatiivide mõju. Kultuurimälestistele avalduva mõju hindamise vajadus tuleneb KeHJS-est, samuti on seda märgitud programmi ptk-s 4.8.1. Arheoloogiline uuring ongi kavas läbi viia võimalikult varases etapis, st uuringu I etapp visandatud trassialternatiivide võrdlemise etapis ning II etapp eelistatud trassialternatiivide võrdlemise ja KSH aruande koostamise etapis – vt ptk 5.3. Leevendusmeetmed esitatakse KSH aruandes. Arheoloogia eksperdi pädevusnõuded on kirjas vastavas lähteülesandes (vt lisa 6). KSH eksperdirühma on kaasatud Muinasprojekt OÜ (vt ptk 5.3 tabel 21),

kelle eksperdid on arheoloogiaharidusega ning on pädevad arheoloogiapärandile avalduva mõju igakülgselt adekvaatseks hindamiseks.

Arheoloogilise uuringu soovitage jaotada kaheks etapiks:

1. Esimeses etapis kõigile kaalutavatele trassikoridori alternatiividele laiendatud arhiiviuuring, mis sisaldab:

- olemasolevate materjalide ja arhiiviallikate (TÜ andmebaasi teated, otsinguteated, ajalooline info piirkonna kohta, teistes arheoloogia ja ajalooliste looduslike pühapaikade andmebaasides sisalduv teave) analüüs;
- maastikuanalüüs kaugseire meetodeid kasutades (ajaloolised kaardid ja maakasutusplaanid, aerofotod, Maa- ja Ruumi ameti kõrgusandmete põhjal tehtud reljeefimudelid, satelliidipildid, mullastikukaardid jm kaugseire aluseks olevad materjalid);
- Kohapärimuse ja kohanimeandmebaasi info.

Uuringute esimeses etapis tuleb olemasolevaid allikaid kontrollida kogu planeeringuala uute trassikoridoride ulatuses, kus ajalooliste allikate põhjal võib leiduda jälgi varasemast asustusest (MuKS § 31 lg 3) ning selles etapis ei ole võimalik välja tuua alasid, kus olemasolevate materjalide läbitöötamine ja maastikuanalüüs vajalik ei ole. Esimese etapi uuring tuleb läbi viia ka arheoloogiatundlikel aladel.

2. Teises etapis maastikuseire (leire) - arheoloogiapärandi otsimine maastikul visuaalse vaatluse ning väikesemahuliste šurfide või muu pinnaseuuringu (sh metallidetektori) abil, samuti hõlmab see arheoloogiliste leidude kogumist järgnevatel kohtades:

- mille võimalik arheoloogiline väärtus tuvastati arhiiviallikate põhjal;
- kus esimeses etapis maastikuanalüüsi käigus tuvastati objekte, millel võiks olla arheoloogiline väärtus.

Teine etapp ehk maastikuleire ei ole vajalik kõikidel alternatiivsetel trassikoridoridel, vaid ainult välja valitud koridori alal.

Selgitame, et KSH programmis (ptk 5.3) ja uuringu lähteülesandes on arheoloogiline uuring juba kavandatud kahes etapis. Täiendame mõnevõrra ptk 5.3 tabelis 21 arheoloogilise uuringu sisu kirjeldust, kuid uuringu läbiviimise meetoodika täpsem kirjeldus on esitatud lähteülesandes.

Kui teises etapis tuvastatakse trassikoridoril arheoloogiamälestise või leiukoha kriteeriumidele vastavaid objekte, mis jäävad ehitusalale, siis tuleb nendel aladel teha arheoloogiline uuring. Olenevalt objektist ja kavandavate tööde mõjust nende säilimisele, tuleb need arheoloogiliselt läbi uurida (arheoloogiline kaevamine) kas ehitustööde eel projekteerimise ajal või tellida uuring arheoloogilise jälgimise meetodil ehitustööde käigus.

Arheoloogilise uuringu lähteülesanne:

Lk 3 lõik 1: fraas „arheoloogiliste uuringute“ asendada fraasiga „arheoloogilise uuringu“.

Lk 3 lõik 2: asendada fraas „kultuurimälestistena arvele võetud“ fraasiga „kultuurimälestistena riikliku kaitse all“.

Lisada selgitav lõik: Muinsuskaitseamet on soovitanud arheoloogilise uuringu läbi viia kolmes etapis. Kolmeetapiline arheoloogiline uuring aitab suurte planeeringute käigus minimeerida võimalust, et arheoloogiline kultuurikiht ilmneb alles kaeve- või ehitustööde käigus, mis põhjustab töodes seisakuid ja ette planeerimata kulusid.

Lk 3 lõik 3: asendada fraas „arheoloogiline ekspertis“ fraasiga „arheoloogilise uuringu I etapp (arhiiviuuring)“

Lk 3 lõik 4: Arheoloogilise uuringu II etapp (maastikuseire/leire/eeluuring) on soovitatav läbi viia pärast I etapi uuringut KSH aruande koostamise raames, et tuvastada seni teadmata arheoloogiapärandid ning arvestada sellega sobivaima trassialternatiivi valimisel. Samuti aitab võimalikult varases etapis tehtud arheoloogilise uuringu II etapp arvestada ehitustööde käigus täiendava arheoloogilise uuringu (kaevetööde arheoloogiline jälgimine või arheoloogiline kaevamine) vajaduse ja kuluga.

Uuringu sisu kirjeldus asendada järgneva:

I etapp

Töö eesmärgiks on teostada arheoloogilise uuringu I etapi tööd (edaspidi Töö), mille käigus tuleb: - välja selgitada ja kaardistada mitte kaitse all oleva

Ettepanekutega arvestatakse arheoloogilise uuringu lähteülesande täpsustamisel.

Selgituseks arheoloogilise uuringu kolmes etapis läbi viimise osas, et REP-i koostamise etapis III etappi ei tehta. Vajadusel tehakse III etapp projekteerimise etapis. Seejuures tuuakse II etapi aruandes välja, kas ja kus täpselt on vajalik III etapp (ehk arheoloogilised kaevamised) või ehitusaegne arheoloogiline jälgimine.

arheoloogiapärandi esinemine. - esitada tegevuskava arheoloogilise uuringu II etapi (maastikuseire e leire ja eeluuring) läbiviimiseks, mille eesmärk on välja selgitada arheoloogilise kultuurikihi olemasolu prognoositud paikades.

Töö sisu:

1.1. Töö peab andma põhjaliku ülevaate uuritavatel aladel paiknevatest (1) mälestistest ja (2) objektidest ja struktuuridest, kus tõenäoliselt võib olla (säilinud) arheoloogilist kultuurikihti (*Arheoloogiline kultuurikiht on otsese inimtegevuse tulemusena või kaasmõjul tekkinud ladestus, mis võib sisaldada ehitusjäänuseid, vrakke, inim- ja loomaluid, arheoloogilisi leide, sealhulgas töö- ja tarbeesemeid, tootmisjääke ja muud sellist (MuKS § 6 lg 1)*)).

1.2. Teostada uuring, mis seisneb järgnevas:

1.2.1. Olemasolevate materjalide ja arhiiviallikate (arheoloogiaarhiivid ülikoolides ja kohalikes muuseumides (üldine info üldjuhul leitav TÜ andmebaasis), hobiotsijate otsinguteated (Muinsuskaitseametis), ajalooline info piirkonna kohta, teistes arheoloogia ja ajalooliste looduslike pühapaikade andmebaasides sisalduv teave) analüüs.

1.2.2. Maastikuanalüüs kaugseire meetodeid kasutades (ajaloolised kaardid ja maakasutusplaanid, aerofotod, Maa- ja Ruumiameti kõrgusandmete põhjal tehtud reljefimudelid, satelliidipildid, mullastikukaardid jm kaugseire aluseks olevad materjalid), sh muinasaegse inimtegevuseks sobiva keskkonna analüüs.

1.2.3. Alal teostatud geoloogiliste uuringute andmete analüüs mattunud arheoloogilise kultuurikihi tuvastamiseks.

1.3. Töö peab koosnema järgmistest osadest:

1.3.1. Aruanne, mis sisaldab mh sissejuhatust, uurimismetoodika kirjeldust, kasutatud materjali loetelu, uuringu tulemusi ja eraldi tulemuste lühikokkuvõtet.

1.3.2.Lisad – joonised, plaanid, asjakohased tabelid, objektidega seotud kaartide ja plaanide koopiad, fotod, analüüsi käigus eristatud tõenäoliselt arheoloogilist kultuurkihti sisaldavate objektide kaardikiht ruumiandmetena, kusjuures ruumikujud peavad olema eristatud vektorkujul ja seostatud atribuutandmetega.

1.3.3.Tegevuskava II etapi läbiviimiseks.

II etapp tuleb läbi viia kohtades, kus Töö käigus tuvastati objekte, millel võib olla arheoloogiline väärtus (nt kõrgemad sümmeetrilised kuhilad, madalad lohud jms, mis võivad viidata mineviku inimtegevuse jälgedele) ja kohtades, mille võimalik arheoloogiline väärtus tuvastati reljeefiandmete, kohapärimuse, ajalooliste kaartide ja muinasaegse inimtegevuseks sobiva keskkonna analüüsi põhjal.

I etapi aruanne ja tegevuskava II etapi töödeks esitada kooskõlastamiseks tellijale, kes kaasab töö ja tegevuskava üle vaatamise Muinsuskaitseameti. Uuringute I etapi aruande esitamise kohustus ei tulene muinsuskaitseadusest, kuid kuna selle etapi tulemused on aluseks järgmiste etappide uuringutele, on nii ametiga kooskõlastamine kui selle raames tellijaga edasiste etappide arutelu oluline osa koostööst. Tellija korraldab töö üle vaatamiseks ja II etapi tegevuskava tööde kokkuleppimiseks töökoosoleku, kuhu on kaasatud töö tegija ja Muinsuskaitseamet.

II etapp

Töö eesmärgiks on teostada arheoloogilise uuringu II etapi tööd, mille käigus tuleb:

- teostada maastikuseire e leire kohtades, kus I etapi käigus tuvastati uusi võimalikke arheoloogilisi objekte. Selle käigus kontrollida objekte maastikul visuaalse vaatluse ning väikesemahuliste šurfide või muu pinnaseuuringu (sh metallidetektori) abil.
- esitada tegevuskava ja ettepanekud arheoloogilise uuringu III etapi läbiviimiseks. III etapp sisaldab arheoloogilisi uuringuid (meetodiks arheoloogiline jälgimine, vajadusel arheoloogilised kaevamised) paikades, kus II etapi ehk eeluuringu tulemustel leidub või võib leiduda arheoloogiline

kultuurkiht. III etapp on vajalik vaid siis, kui planeering otsustatakse alal täide viia ning kohtades, kus kavandatavad kaeve- ja pinnasetööd ohustavad arheoloogilise kultuurkihi säilimist.

Töö sisu:

1.1. Töö käigus tuleb selgeks teha arheoloogilise kultuurkihi esinemine I etapi käigus tuvastatud kohtades.

1.2. Teostada uuring, mis seisneb järgnevas:

1.2.1. Teostada visuaalne maastikuseire, eesmärgiga kontrollida ja tuvastada I etapi käigus tuvastatud objektid maastikul;

1.2.2. Teostada metallidetektori seire pinnases leiduvate arheoloogiliste leidude tuvastamiseks;

1.2.3. Rajada tegevuskavas näidatud kohtades väiksemahulisi prooviauke arheoloogilise kultuurkihi tuvastamiseks

1.3. Töö peab koosnema järgmistest osadest:

1.3.1. Uuringuaruanne, mis vastab muinsuskaitseaduses kehtestatud nõuetele;

1.3.2. Ettepanekud III etapi läbiviimiseks.

Pt 4.1, 4.3 ja 4.4 võib eemaldada, sest info on eelnevalt esitatud tekstis olemas.

Pt 5.1 asendada arheoloogilise uuringu tegija nõuete lõik järgneva:

Arheoloogilise uuringu I etapi teostajal ei pea olema arheoloogilise uuringu pädevust muinsuskaitseaduse mõttes. Vajalik on eelnev kogemus arheoloogilise uuringu I etapi tegemisel.

Arheoloogilise uuringu II ja III etappi (arheoloogilised eeluuringud ja arheoloogilised kaevamised) võib läbi viia vastava pädevusega isik või ettevõtja (MuKS § 46–47, § 68 lg 2 p 3; § 69–70). Arheoloogilise uuringu tegijad on leitavad kultuurimälestiste registrist „Erialane pädevus“ → „Pädevustunnistused“ → „Filtreerimine - Mälestise liik: arheoloogiamälestised või Tegevusala: Uuringukava koostamine ja uuringu

tegimine/ Arheoloogiline uuring“. Enne II etapi uuringut peab uuringute tegija Muinsuskaitseametile esitama uuringukava ja uuringuteatise muinsuskaitseeaduses sätestatud alustel (MuKS § 46-47). Uuringukava aluseks on pärast I etappi kokku lepitud tegevuskava.